

پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی

سال اول، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۱

دریافت: ۹۰/۹/۲۴ پذیرش: ۹۱/۵/۲۸

صص ۱۲۱-۱۰۳

سنجش عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان شهر مشهد

با تأکید بر عملکرد پلیس و رسانه‌های جمعی

اصغر ضرابی، استاد گروه جغرافیای دانشگاه اصفهان

زکيه شرفی، کارشناس ارشد جغرافیای دانشگاه شیراز

مهدی زنگنه، دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه اصفهان*

چکیده

احساس امنیت؛ در امان بودن یا در امان حس کردن شخص از هر گونه تهدید تعریف می‌شود و حضور مردم در فضای عمومی شهر، مستلزم احساس امنیت از سوی آنان است. یکی از مهمترین عوامل تهدیدکننده حضور مردم در فضاهای عمومی، ترس یا احساس ناامنی است. ناامنی مکان‌ها و فضاهای عمومی، نشاط و سلامتی را در زندگی روزمره مختل می‌کند و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه‌های زیادی را بر جامعه تحمیل می‌نماید. امروزه با توجه به گستردگی شهرنشینی و رواج ناامنی‌های اجتماعی در شهرها، مطالعه موضوع امنیت، عوامل مؤثر بر آن و راهکارهای تقویت احساس امنیت در شهرها ضرورت یافته است. در پی چنین ضرورتی، نوشتار حاضر بر آن است تا با تأکید بر دو عامل رسانه‌های جمعی و عملکرد پلیس، به بررسی احساس امنیت شهروندان شهر مشهد بپردازد. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی، تحلیلی بوده که از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و پرسشنامه اطلاعات جمع‌آوری و با استفاده از نرم افزار SPSS اطلاعات تجزیه و تحلیل و فرضیات آزمون شده است. نتایج تحقیق بیانگر آن است که بین احساس امنیت شهروندان شهر مشهد و شاخص‌های عملکرد رسانه‌ها و عملکرد پلیس رابطه معناداری وجود دارد. و در نهایت، راهکارهای مناسب برای ارتقای امنیت اجتماعی مناطق شهری ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: احساس امنیت، عملکرد پلیس، رسانه، مشهد.

مقدمه

نکنند، عرصه عمومی از بین رفته است». یکی از مهمترین عوامل تهدیدکننده حضور مردم در فضاهای عمومی، ترس یا احساس ناامنی است. ناامنی مکان‌ها و فضاهای عمومی، نشاط و سلامتی را در زندگی روزمره مختل می‌کند و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه‌های زیادی را بر جامعه تحمیل می‌نماید (افتخاری، ۱۳۸۱: ۸).

فضاهای شهری به عنوان بستر زندگی و فعالیت شهروندان باید بتوانند با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌های میان افراد و گروه‌های سنی و اجتماعی، جنسی، محیطی امن، سالم و پایدار و جذاب را برای همه افراد فراهم کند و به نیاز تمامی اقشار اجتماعی پاسخ مناسب بدهند و پاسخگویی حداقل نیازها باشند (شریعتی ۱۳۸۴: ۱۰). زوکین در کتاب فرهنگ شهرها می‌گوید: «فضاهای شهری به اندازه کافی برای مردم امن نیستند، تا آنان در خلق فرهنگ عمومی مشارکت داشته باشند». به عقیده او، بارزترین تهدید برای فرهنگ عمومی نگرانی‌ها و ترس‌های ناشی از تهدیدات و هرج و مرج‌های نظیر ضرب و شتم، شورش‌های ناگهانی، جنایات نفرت‌انگیز و نظایر اینهاست که حضور در فضای عمومی شهر را دچار تهدید می‌کند (طاهری، ۱۳۸۸: ۳۱).

بی تردید، هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل یک جامعه و همچنین شکوفایی استعدادها مهمتر از عنصر امنیت و تأمین آرامش در جامعه نبوده و توسعه اجتماعی، خلاقیت و فعالیت ارزشمند، بدون امنیت امکان پذیر نخواهد بود (طاهری، ۱۳۸۸: ۳۲).

امروزه با توجه به بحث مهاجرت به شهرها، بویژه کلانشهرها و به وجود آمدن اختلاط قومی - مذهبی و افزون بر آن مسأله بیکاری و وجود

امنیت و احساس امنیت^۱ یکی از نیازهای فطری انسان بوده و با ذات او آمیخته شده است. از همین رو، این نیاز همواره مورد توجه متفکران مکاتب فکری مختلف از جمله فلسفه، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و... بوده است. می‌توان گفت قدمت شناخت علوم امنیتی به پهنای علم بشر بوده و هر اجتماعی از انسان‌ها به تناسب نیازها و تحولات جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، از آن بهره می‌برده است. از گذشته دور، همواره امنیت به عنوان یکی از دغدغه‌های جوامع بشری به شمار می‌آمده و به تعبیر برخی از اندیشمندان در این زمینه، از دلایل اصلی دست شستن بشر از آزادی و حیات طبیعی و تن دادن به زندگی جمعی، همین امنیت اجتماعی (جمعی) است.

می‌توان گفت امنیت پیش زمینه یک اجتماع سالم و احساس امنیت بستر ساز توسعه جوامع انسانی است و سعادت یک اجتماع در گرو حفظ و بقای امنیت و احساس ناشی از آن است.. از این رو، این پژوهش نیز کوششی است تا به کنکاش و بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر احساس امنیت/ ناامنی شهروندان شهر مشهد با تأکید بر عملکرد رسانه‌های جمعی و عملکرد نیروی انتظامی بپردازد.

بیان مسأله و ضرورت تحقیق

مفهوم احساس امنیت، یکی از شاخصه‌های کیفیت زندگی در شهرهاست و آسیب‌های اجتماعی، از مهمترین پیامدهای مختلف ناامنی به‌شمار می‌روند (عظیمی، ۱۳۸۱: ۲۲). الین می‌گوید: «اگر مردم فضایی را به دلیل عدم راحتی و یا ترس استفاده

^۱ Security Feeling

زیست - محیطی را مطالعه می کند و کمتر به جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی توجه دارد.

در این میان، با توجه به گستردگی شهرنشینی و رواج ناامنی‌های اجتماعی در شهرها و بحث توسعه پایدار شهری و شهر سالم، بررسی مؤلفه‌های رفاه، آسایش و مطالعه موضوع امنیت ضرورت می‌یابد، به طوری که در تحقیقی که در سال ۱۳۸۵ در خصوص میزان احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۵ سال به بالای شهر مشهد انجام شد، میانگین نمره احساس امنیت زنان ۲/۵ از ۵ به دست آمد، که نشان دهنده از پایین بودن احساس امنیت در بین زنان کلانشهر مشهد است و همچنین زنان جهت افزایش احساس امنیتشان، افزایش گشت نیروی انتظامی، برخورد جدی پلیس با مزاحمین را پیشنهاد دادند (اسمعیلی، ۱۳۸۵: ۱۵۴-۱۷۸). از طرفی، کلانشهر مشهد با جمعیتی در حدود ۲/۵ میلیون نفر که تقریباً ۳/۵ درصد جمعیت کشور را در خود جای داده و با افزودن تعداد ۱۵ میلیون زائر و گردشگری که سالانه در این کلانشهر رفت و آمد می نمایند به جمعیت مقیم آن، تقریباً ۲۵ درصد جمعیت کشور سالانه در این کلانشهر رفت و آمد دارند. لذا تأمین امنیت و ارتقای احساس امنیت ۲۵ درصد از شهروندان ایرانی و خارجی در این کلانشهر ضرورتی اجتناب ناپذیر بوده، مطالعه و پژوهش پیرامون این مسأله ضرورتی مضاعف خواهد بود.

اهداف تحقیق

۱. بررسی احساس امنیت در شهر مشهد
۲. بررسی نقش رسانه های جمعی در احساس امنیت شهروندان شهر مشهد

فضاهای جرم خیز در شهرها و پیامد آنها، آسیب‌ها، انحرافات و ناهنجاری‌های اجتماعی، بحث امنیت و بویژه احساس ناامنی شهروندان به دغدغه بزرگی تبدیل شده است. و ریشه یابی علل احساس ناامنی بالا در بین شهروندان کلانشهرها تحت تأثیر عواملی است که یکی از اصلی ترین آنها رسانه‌های جمعی است؛ زیرا در عصر حاضر که به عصر اطلاعات و ارتباطات مشهور است، قالب های ذهنی و ساختار گرایش و ارزیابی افراد از وضع امنیتی جامعه، به شدت به واسطه نوع پرداختن رسانه ها به شرایط امنیتی جامعه، نوع اطلاع رسانی از حوادث و اتفاقات، جنایات، تصادفات و . . . تعیین می گردد و این ویژگی تعیین کنندگی رسانه ها، روز به روز گسترده تر می شود. بر این اساس، مسأله اصلی در مقاله حاضر این است که طبق اظهار نظرها و تحقیقات صورت گرفته در دهه‌های اخیر، در مقایسه با بسیاری کشورها شاخص های امنیت عینی در ایران قابل قبول است، ولی به همان اندازه مردم احساس امنیت ندارند. بنابراین، لازم است بررسی گردد که رسانه‌های جمعی در این میان چه نقشی را ایفا می کنند و از میان انواع رسانه های جمعی، شفاهی، سنتی، مدرن و فرامدرن، کدام یک نقش بیشتری ایفا می کنند و علاوه بر رسانه های جمعی نوع و کیفیت عملکرد پلیس در جامعه چه تأثیری در میزان احساس امنیت دارند.

منظور از شهر سالم، شهری است که نه فقط کیفیت ابعاد فیزیکی، کالبدی و زیست - محیطی شهر مد نظر است، بلکه ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و . . . را هم در بر می گیرد، اما آنچه در برنامه‌ریزی‌های شهری گذشته مشاهده می‌شود، جنبه‌های فیزیکی، کالبدی و تا حدی اقتصادی و

۳. بررسی نوع عملکرد پلیس در احساس امنیت شهروندان شهر مشهد

پیشینه تحقیق

پژوهش تاجران و کلالی (۱۳۸۹) در شهر تهران نشان داد که توانمندی پلیس؛ یعنی قدرت سخت افزاری و نظارت پلیس بر عوامل اخلاقی و فعالیت‌های اجتماعی ارجح است. همچنین، اگر پلیس در نقش خود از رفتار حرفه ای شامل: تعهد و صحت عمل، قانونمداری، عدم انجام پارتی بازی و عدم دریافت رشوه بهره ببرد، شهروندان احساس امنیت بیشتری خواهند کرد. همچنین، نتایج نشان داد که توانمندی عملیاتی پلیس به تنهایی نمی تواند بر احساس امنیت شهروندان اثر گذار باشد، بلکه آموزش و رفتار حرفه ای پلیس در تعامل با جامعه و ارتقای کیفیت عملکرد نیروی انتظامی در سطح جامعه، احساس امنیت شهروندان نیز افزایش خواهد یافت (تاجران و کلالی، ۱۳۸۹).

ربانی و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی بر روی دانشجویان دختر دانشگاه اصفهان، به این نتیجه دست یافتند که هرچه استفاده از رسانه های جمعی (تلویزیون و مجلات) بیشتر باشد، احساس نا امنی زنان کاهش خواهد یافت (ربانی و همکاران، ۱۳۸۹).

شایگان (۱۳۸۹)، در پژوهشی با موضوع رسانه و آموزش جرم، با روش تحلیل محتوا دریافت هنگامی که بیان حوادث روزنامه به گونه ای است که پلیس را در امر مقابله با جرم توانمند نشان داده و چهره مثبتی از پلیس ارائه داده است، خود می تواند موجب احساس امنیت بیشتر شهروندان شده، نقش بازدارندگی در ارتکاب جرم توسط مجرمان داشته باشد؛ زیرا زمانی که مجرمان به این امر اعتقاد پیدا

کنند که پلیسی توانمند، چابک و هوشمند وجود دارد، عده ای از ارتکاب جرم منصرف می شوند (شایگان، ۱۳۸۹).

بیات (۱۳۸۸) در تحقیقی پیرامون احساس امنیت شهروندان تهرانی به این نتایج دست یافت که عملکرد پلیس در احساس نا امنی تأثیر دارد و شهروندانی که احساس نا امنی بیشتری دارند، انتظار عملکرد قوی از پلیس را دارند. همچنین، با افزایش پرداختن رسانه ها به اخبار حوادث و جرایم در جامعه، میزان احساس نا امنی نیز افزایش می یابد (بیات، ۱۳۸۸).

آقایی (۱۳۸۶) در پژوهشی در شهر اصفهان دریافت که بین میزان اعتماد به رسانه های داخلی و ابعاد مختلف احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد و همچنین، بین میزان توجه و اعتماد به رسانه های خارجی در چهار بعد قضایی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد (آقایی، ۱۳۸۸: ۸۹).

فرجیها (۱۳۸۵) در تحقیقی در مورد بازتاب رسانه ای جرم، به این نتایج دست یافته است که اخبار نوشتاری، شنیداری و دیداری، نقش مهمی در ارائه تصویر جرم به مردم و توسعه سازمان های مانند پلیس در جامعه دارند. رسانه ها همچنین تأثیر مهمی در چگونگی شکل گیری افکار عمومی در مورد جرم و بزه کاری ایفا می کنند. به دلیل گستره نفوذ، گزارشگران رسانه ها باید به طور مستمر نسبت به روش های گزارش اخبار جرم و بزه کاری و تعریف انحراف و جرم در جامعه آموزش ببینند (فرجیها، ۱۳۸۵).

تعاریف عملیاتی مفاهیم و متغیرها

امنیت: به دفاع یا حفاظت از خود، خانواده، دوستان و اموال گفته می‌شود. معنای لغوی امنیت را می‌توان رهایی از خطر یا مخاطرات و یا لطمات، ایمنی روانی، رهایی از هراس یا تردید، مشوش نبودن، نبودن احتمال ناکامی و چیزی که اطمینان و ایمنی می‌دهد، و احساس امنیت را می‌توان در امان بودن یا در امان حس کردن خود از تهدید تعریف نمود. در مقابل، احساس ناامنی و ترس بر وضعیتی دلالت دارد که در آن افراد با محیطی تهدید کننده مواجه هستند (طاهری، ۱۳۸۸: ۱۲). در این تحقیق مؤلفه‌های تأثیرگذار بر امنیت عبارتند از:

ویژگی‌های فردی: شامل سن، جنس، سطح تحصیلات و وضعیت تأهل.

پایگاه اجتماعی-اقتصادی: مجموعه گویه‌هایی که شامل: مالکیت مسکن، درآمد و وضعیت شغلی می‌شود.

عملکرد رسانه‌ها: از آنجا که رسانه‌های همگانی در جوامع امروزی نقش مهمی در فراگرد اجتماعی شدن دارند (کوئن، ۱۳۷۲: ۸۰). و اکثریت مردم از طریق رسانه‌های جمعی از حوادث و اخبار آگاه می‌شوند، این عملکرد می‌تواند هم از داخل مرزهای یک کشور و هم از بیرون مرزها تأثیرگذار باشد. به همین منظور، برای عملیاتی کردن میزان عملکرد رسانه‌ها، آن را هم در بعد داخلی و هم در بعد خارجی مورد سنجش قرار دادیم و برای سنجش آن از میزان تأثیر اخبار حوادث و جنایات در رسانه‌ها، میزان ترس از قربانی شدن با خواندن اخبار حوادث و جنایات و منبع کسب اخبار جرایم به ترتیب اولویت استفاده شد.

نقش نیروی انتظامی: از آنجا که نیروی انتظامی شامل قوه‌هایی است که حفظ و آرامش مملکت به

عهده آنهاست (دهخدا، ۱۳۷۷: ۲۹۰) و می‌توان بیان کرد که نقش اول ایجاد و حفظ نظم و آرامش در کشور، به ویژه شهروندان بر عهده نیروی انتظامی و پلیس است، به همین جهت، در این پژوهش این نقش را در دو بعد جدیت و عملکرد مورد بحث قرار دادیم و برای سنجش آن از ۱۰ گویه شامل: سرعت پلیس ۱۱۰، قاطعیت برخورد و مقابله، داشتن سرعت عمل در رسیدگی به شکایات و گزارش‌های مردمی محل، گشت پیاده و سواره، برخورداری از تجهیزات و امکانات لازم، در دسترس بودن پلیس در مواقع خطر، توانایی مقابله با جرم و مهار آن، داشتن نیروی متخصص و ماهر، برخورد احترام آمیز با مردم استفاده کردیم.

مبانی نظری و دیدگاه‌ها

بررسی عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت، بدون در نظر گرفتن تعدادی از ویژگی‌های فردی دچار کاستی خواهد بود. افراد با ویژگی‌های خاص ممکن است در برابر عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت (ناامنی) سطوح متفاوتی را از خود نشان دهند. با توجه به این امر، تعدادی از متغیرها که در مطالعات مختلف بیشتر مورد تأکید قرار گرفته‌اند و در ضمن روابط قویتری را از خود نشان داده‌اند، تحت عنوان متغیرهای کنترل بررسی و مطالعه می‌شوند، تا بدین وسیله امکان شناخت ابعاد گسترده‌تر و دقیقتری از عوامل مؤثر بر احساس امنیت فراهم شود که این امر سبب سهولت و دقت بیشتر در مطالعه عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت خواهد شد..

خصوصیات فردی به عنوان عواملی مهم در پیش‌بینی ترس از جنایت هستند و بیشتر از خصوصیات محلی می‌توانند برای پیش‌بینی ترس از

(نماینده طبقه پایین‌تر) نسبت به افرادی که سطح تحصیلات بالاتری دارند، (نماینده طبقه بالاتر) از جرم و جنایت هراس بیشتری دارند (Adu-Mireku, 2002).

سن نیز به عنوان یکی از عوامل بررسی کننده احساس ترس از جرم بوده است. افراد کهنسال و همچنین زنان نیز، ممکن است به احتمال کمتری در معرض آزار و اذیت قرار بگیرند، اما آنها به دلیل وقوع جرم و جنایت‌های واقع شده در جامعه، از جرم و جنایت‌ها احساس ترس دارند. میزان پایین بودن قربانی شدن و تحت ظلم قرار گرفتن در افراد کهنسال (و زنان) به این دلیل بوده که این قشر احتیاط‌های لازم را برای مقابله با اینکه تحت ظلم واقع شوند، انجام می‌دهند (Hale, 1996: 152).

عضویت افراد در قشرها و طبقات اجتماعی مختلف، باعث رشد برخی از الگوهای رفتاری می‌شوند. عوامل تشکیل دهنده طبقه اجتماعی فرد، در تعیین پایگاه اجتماعی فرد، نقشی که ایفا می‌کند، وظایفی که برعهده دارد و امتیازاتی که از آن برخوردار است، مؤثر است. این عوامل، در برداشت فرد از خود و از اعضای طبقات اجتماعی دیگر و نحوه تعامل با آنها تأثیر می‌گذرد. بر اساس نظریه فشار اجتماعی که رفتارهای انحرافی را نتیجه فشارهایی می‌داند که برخی از مردم را به کجروی و بروز ناامنی وادار می‌کند، تأثیر شرایط محیطی بر روی ابعاد امنیت اجتماعی؛ یعنی امنیت جانی، امنیت مالی و غیره یکسان و یک جهت نیست. بر اساس تئوری‌ها و چارچوب نظری پژوهش (مانند دیدگاه روان‌شناسان اجتماعی، مکتب کارکردگرایی ساختاری، دیدگاه تعامل‌گرایی، نظریه‌پردازانی چون اینگلهارت، مک گرگور، دیدگاه آسیب‌پذیری، نظریه

جرایم مفید واقع شوند. کیلیاس و کلریکی (۲۰۰۰)^۱، به این نتیجه دست یافته‌اند که جنسیت، سن و اعتماد به نفس اشخاص، به عنوان عوامل آسیب‌پذیری در پیش بینی ترس از راه رفتن پس از ساعت ۱۰ شب، در خیابان برای آنهاست؛ هرچند آنها تصدیق کرده‌اند که مسائلی مانند روشن بودن خیابان و بهبود عوامل محیطی و اصلاح محیط زیست، در این مطالعه آنها لحاظ نشده‌اند. بنابراین، با استفاده از روش‌ها و مدل‌های سلسله مراتبی رایینسون به این نتیجه دست یافته‌اند که تفاوت‌های فردی، بیشتر از تأثیرات محلی می‌توانند به عنوان متغیر ترس از جرم شناخته شوند. همان گونه که ذکر شد، جنسیت به عنوان مهمترین خصوصیت فردی پیش بینی ترس از جرم است (طاهری، ۱۳۸۸: ۱۲).

بسیاری دیگر از خصوصیات فردی دیگر می‌توانند با آسیب‌پذیری ارتباط داشته باشند. این خصوصیات شامل: وزن، نقص عضو فیزیکی، شکل فیزیکی و اعتماد به نفس است. کیلیاس و کلریکی (۲۰۰۰) از آنها به عنوان معیارهای آسیب‌پذیری استفاده کرده‌اند. فاکتورها و عوامل مسکن مانند تنها زندگی کردن، اجاره کردن منزل و محل سکونت می‌توانند بر روی آسیب‌پذیری تأثیر بگذارند (McCrea & others, 2005: 10-11).

سطح تحصیلات بالاتر، گاهی اوقات بدان جهت که در گرفتن پاسخ‌های مکفی در سؤال‌های مربوط به سطح درآمد در پژوهش‌ها دشواری وجود دارد، به عنوان نماینده طبقه اجتماعی به کار می‌رود^۲. به طور کلی، افرادی که سطح تحصیلات پایین‌تری دارند

¹ Killias and Clerici, 2000

² Covington & Taylor, 1991

موازات آن امید آن را می‌دهند که موضوع‌ها می‌توانند از یکدیگر متفاوت و متمایز باشند. پلیس نماینده انحصاری اعمال قدرت دولت است. در دموکراسی‌های نوین، قانون اساسی و دیگر هنجارهای قانونی، فعالیت‌های نهادهای کنترل اجتماعی را قانونمند و منظم می‌کند، اما شهروندان باید به طور مستمر به این آرژانس‌های دولتی از نظر ارزش‌های دموکراسی و حقوق بشر به منظور اعتماد به آنها دقت و توجه کافی مبذول دارند. اهمیت اطمینان در ارزش‌های دموکراتیک با کاهش اعتماد شخصی افزایش می‌یابد و بالعکس، مورد تردید قرار گرفتن اطمینان در سیاست به افزایش نیاز به اعتماد شخصی منجر می‌شود. جوامع قادر به ادامه حیات خود هستند، زیرا چراکه بر خلاف بی‌اعتمادی احتمالی به سیاستمداران از طرف عموم، اطمینان اندکی در روند (اصول) دموکراتیک وجود دارد. به علاوه، اینکه ساکنان چقدر نهادهای کنترل کننده اجتماعی نظیر پلیس را مؤثر بدانند، بر احساس آسیب‌پذیری آنها و یا محافظت در برابر خطر قربانی شدن تأثیر بسزایی دارد (Adu-Mireku, 2002:155). یکی از عوامل مهم برای احساس امنیت در عموم، آگاهی آنها نسبت به این مسأله است که پلیس به سرعت و به طور مناسب عکس‌العمل نشان خواهد داد (کیفیت ارائه خدمت). حجم واکنش‌ها و سطوح مختلف اجرا در سازمان ایجاد یک سرگستگی می‌کند. انتظارات و تقاضاهای عموم در برخی موارد متناقض است. از یک طرف، آنها خواهان نظم و اجرای سخت‌گیرانه قانون و ایجاد قوانین و از طرف دیگر، خواهان حمایت، فهم، میانجیگری و حل مسائل و نیز مدارا و ارفاق و احترام به حقوق انسانی در قبال مجرمان هستند.

فشار اجتماعی و احساس محرومیت نسبی) اعتقاد بر این است که عوامل و ویژگی‌های فردی، به خصوص طبقه اجتماعی تعیین کننده میزان احساس امنیت افراد است و هرچه فرد از لحاظ عوامل اقتصادی و رفاهی در وضعیت مناسبی قرار داشته باشد، میزان احساس امنیت این افراد نیز بالاتر رفته و هرچه فرد به لحاظ اقتصادی و نیازهای کمی و کیفی زندگی‌اش ناتوان باشد و احساس آسیب‌پذیری بیشتری کند، فرد به لحاظ داشتن احساس امنیت در سطح پایین‌تری قرار دارد (ساروخانی و نویدنیا، ۱۳۸۵: ۹۱-۹۳).

بر اساس مدل تحلیلی گیدنز، اعتماد و اطمینان به دیگران، در بستری از روابط اولیه در گروه‌های نخستین پدید می‌آید (گیدنز، ۱۳۷۸). اگر شهروندان احساس کنند که پلیس بی‌تأثیر یا فاسد است و یا نهادهای اجرای قانون در کار خود شکست خورده‌اند، بی‌اعتمادی همراه با پیامدهای سوئی که بر انسجام اجتماعی و قبول و رعایت هنجارهای اجتماعی دارد، بر جامعه مستولی خواهد شد، ولی اگر احساس غالب آن باشد که شرایط در مقابل قانون‌شکنی‌ها تحت کنترل است، عدم آگاهی (غفلت) پیشگیرانه عمل خواهد کرد. هنوز هم در تئوری اجتماعی، بین اطمینان^۱ در نظام اجتماعی و اعتماد^۲ در روابط اجتماعی رو در رو تفاوت وجود دارد. اطمینان یکی از مؤلفه‌های تشکیل دهنده جوامع مدرن است، در حالی که اعتماد مبنای پایه رفتار عقلایی است که موقعیت‌های مخاطره‌آمیز مسیر خود را می‌سنجد. به طور خلاصه، اطمینان و اعتماد، پیچیدگی‌های اجتماعی را کاهش می‌دهند، زیرا آنها به مردم برای رویارویی با حوادث احتمالی دنیای پیچیده محوریت عینی و ملموس می‌بخشند و به

¹ Confidence

² Trust

برای بقای خود باید دستگاه‌های اجرایی و نظارتی خود را در جهت رفع این نیاز آماده سازد، نیروی انتظامی نیز از دستگاه‌های دولتی است که این امر خطیر بر عهده آن است.

برخی از نظریه‌های مربوط به ترس از جرم (احساس ناامنی) بر تأثیر رسانه‌های جمعی در افزایش ترس از جرم تأکید ورزیده‌اند. هیلث و گیلبرت (۱۹۹۶)^۲ مشخص کردند که رسانه‌ها بر احساس ناامنی مردم مؤثرند، اما این تأثیر تحت تأثیر عوامل متعددی شامل حسی نگرانی یا تصادفی بودن جرم و ویژگی‌های مخاطب است.

همچنین، آنها اظهار می‌دارند که عواملی، همچون رشد سریع یا پوشش رسانه‌ای جرم می‌تواند به جای اینکه بر افزایش واقعی جرم اثر گذارد، بر ریسک درک شده از جرم تأثیر گذارد. به علاوه، به طور منظم در معرض جرایم قرار گرفتن مردم را کمتر به ریسک قربانی شدن خود حساس می‌سازد (Bedenbaugh, 2003:5-9).

رسانه‌ها و به ویژه تلویزیون در شکل دادن به عقاید، نگرش‌ها و رفتار تأثیرات اساسی دارند. جرج گربرنر^۳ مبدع تئوری پرورش معتقد است که باید به فهم جنبه‌های متمایز تأثیرات تلویزیون نائل شد. این جنبه‌ها شامل در معرض قرار گرفتن گسترده، طولانی مدت و مشترک عامه‌های وسیع و ناهمگنی است که در معرض تولید و توزیع توده‌ای پیام‌های رسانه قرار دارند (ساروخانی و مهدیزاده، ۱۳۸۴: ۱۹۱).

شکل‌گیری نظریه‌های متنوع، متعدد و دیدگاه متضاد درباره تأثیر رسانه‌ها بر باورها، نگرش‌ها و رفتارهای افراد، خود از پیچیدگی این امر و عدم

تأثیر مستقیم حضور پلیس در محل زندگی در کاهش درک خطر احتمالی از جرایم و در کاهش ترس از جرم، که از طریق توانایی جمعی بالا و رضایت خاطر بالا از محل زندگی به میزان متعادل و متوسطی می‌رسد، همکاری‌های آینده بین ساکنان و اجرای قانون در مبارزه با جرایم را نوید می‌دهد. در هماهنگی با منابع پیشین در مورد سرمایه اجتماعی، محله‌هایی با تعداد زیادی از نهادهای گوناگون (مانند پلیس، مدارس، کلیسا و ارگان‌های خدماتی) احتمالاً بهتر می‌توانند هنجارهای اجتماعی رفتار مطلوب را با موفقیت اجرا کنند و فرصت شرکت در سازمان‌های محلی به منظور آسایش همگانی و جمعی محل زندگی را برای شهروندان فراهم نمایند. یکی از تأثیرات مثبت سطوح بالای قابلیت جمعی و رضایت خاطر کلی همان گونه که در بالا دیده شد، کاهش نگرانی شهروندان در قبال جرم و جنایت و احتمال قربانی شدن آنهاست (Ferguson & Mindel, 2007). برخی طرفداران جلوگیری جمعی از جرم، نظر جین جاکوبز^۱ (۱۹۶۱) را در نظم اجتماعی طبیعی و غیر رسمی اتخاذ نموده‌اند و هیچ نیازی به نهادهای ثانویه، همچون پلیس برای کاهش ترس نمی‌بینند (Renauer, 2007:41-42). از آنجایی که نقش و اهمیت دولت در ایجاد امنیت و احساس امنیت، از ابتدا مورد توجه بسیاری از نظریه‌پردازان بوده است (مانند: نظریه‌پردازان دیدگاه سنتی چون ارسطو، افلاطون و هابز) و مکاتب فکری متعددی (مکتب کپنهاگ، پساساختارگرایان و کسانانی مانند سومک گرگور و کاتنی باجپای) نیز ایجاد و حفظ امنیت را از ارکان اصلی دولت می‌دانند و معتقدند که دولت تأمین‌کننده احساس امنیت شهروندان است و

² Heath and Gilbert, 1996

³ Gerbner, George, 1986

¹ Jane Jacob's (1961)

رسانه‌ها حکایت از آن دارد که افکار طبقه حاکم در جامعه به صورت افکار حاکم در می‌آید. رسانه‌های جمعی تحت کنترل طبقه مسلط در جامعه در می‌آیند و پشتیبان اعمال نظارت آن طبقه بر باقی جامعه می‌شوند (بیات، ۱۳۸۸: ۸).

۴. نظریه برجسته سازی: بر مبنای این نظریه رسانه‌ها می‌توانند بر جامعه اثر داشته باشند و به تغییر نگرش در افراد منجر شوند (مک کوئیل، ۱۳۸۲: ۳۵۱).

در مجموع، می‌توان نتیجه گرفت که در بررسی رابطه رسانه‌ها و تأثیر آن بر احساس امنیت، با توجه به چارچوب نظری و تئوری‌های مرتبط (مانند: دیدگاه تعامل گرایسی، مطالعات فمینیستی، پساساختارگرایان، تئوری پرورش و دیدگاه جرم شناسی)، نقش رسانه در احساس امنیت مخاطبان قدرتمند و اثرگذار است، زیرا رسانه‌ها امروزه به جهت منافع سودطلبانه و ایفای نقش خود در جهت جذب مخاطبان بیشتر، از پیامهایی استفاده می‌کنند که در آن اغراق بسیاری به کار رفته و مصرف کنندگان عمده آنها تحت تأثیر چنین پیام‌هایی رفتار و کردارشان چه به صورت آگاهانه و چه ناآگاهانه از آن تأسی جسته و پیرو آنان می‌گردند.

فرضیات تحقیق

۱. عملکرد رسانه‌ها (داخلی و خارجی) با احساس امنیت رابطه دارد.
۲. نقش نیروی انتظامی (از نظر عملکرد و جدیت در کار) با احساس امنیت رابطه دارد.
۳. زنان نسبت به مردان احساس امنیت کمتری دارند.

قطعیت و اجتماع بین اندیشمندان و نظریه‌پردازان علوم اجتماعی و ارتباطات حکایت دارد. دنیس مک کوئیل بیان می‌کند: با اینکه بنیاد همه مطالعات ارتباط جمعی بر این فرض اولیه قرار دارد که به هر حال رسانه‌ها دارای تأثیراتی هستند، جالب است که در مورد این فرض کمترین اتفاق نظر و حداقل یقین وجود دارد. وی معتقد است با وجود دشواری‌ها و نتیجه بخش نبودن مسأله تأثیر رسانه‌ها، معلوم شده است که این موضوع برای عالمان اجتماعی و ارتباطات و مردم جذاب و اجتناب ناپذیر است (مک کوئیل، ۱۳۸۲: ۳۵۲-۴۱۷). بر این اساس، در حوزه تأثیر رسانه‌ها بر ساختار واقعیت‌های اجتماعی چهار نظریه مطرح شده است:

۱. نظریه گلوله: این دیدگاه که نظریه سوزن تزریقی یا نظریه کمر بند انتقال نیز خوانده شده است، پیش بینی می‌کند که پیام‌های ارتباط جمعی بر همه مخاطبان که در معرض آنها قرار می‌گیرند، اثرهای قوی و کم و بیش یکسان دارند. به نظر مک لوهان، مهمترین اثر رسانه این است که بر عادات، درک و تفکر ما اثر می‌گذارد (بیات، ۱۳۸۸: ۸).

۲. ماریپیچ سکوت: این نظریه که توسط الیزابت نوئل نثومان (۱۹۸۰-۱۹۷۳) مدون شده است بیان می‌کند که رسانه‌های جمعی بر افکار عمومی اثرهای قوی دارند. وی معتقد است سه ویژگی ارتباط جمعی؛ یعنی تراکم، همه جایی بودن و همصدایی در ایجاد اثرهای قوی بر افکار عمومی باهم ترکیب می‌شوند (بیات، ۱۳۸۸: ۸).

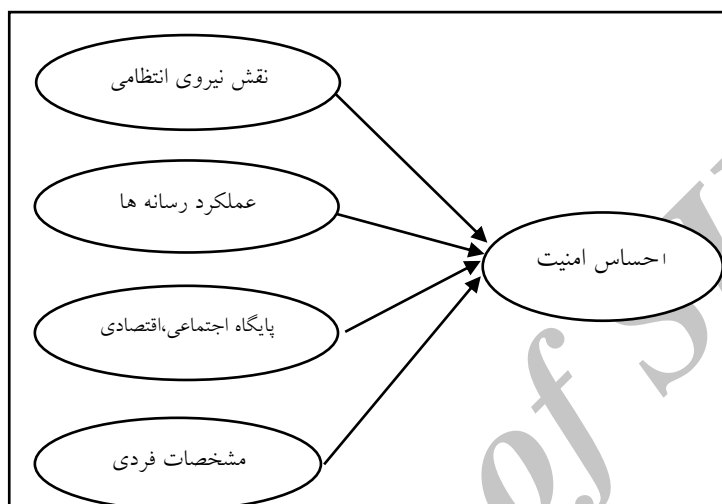
۳. سلطه رسانه‌ها: دیدگاه دیگری که نفوذ گسترده‌ای به رسانه‌های جمعی نسبت می‌دهد، مفهوم سلطه رسانه‌هاست. سلطه رسانه‌ها در افکار اقتصاددانان مارکسیست ریشه دارد. مفهوم سلطه

۶. پایگاه اجتماعی - اقتصادی افراد با احساس امنیت رابطه مستقیم دارد.

۴. متوسط احساس امنیت بر حسب سطح تحصیلات متفاوت است.

۵. متوسط احساس امنیت بر حسب گروه‌های سنی متفاوت است.

مدل تجربی تحقیق

برای پایایی^۱ ابزار سنجش از آزمون آلفای کرونباخ^۲ استفاده شد که مقدار آن به قرار زیر است:

متدولوژی تحقیق

پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی بوده که از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی انجام گرفته است. قسمت عمده انجام پژوهش پیمایشی بوده است جامعه آماری شامل ساکنان ۱۵ سال به بالای شهر مشهد است، که بر اساس سرشماری سال ۱۳۸۵ تعداد آنها ۱۹۸۳۴۱۳ نفر بوده است. روش نمونه‌گیری به روش تصادفی از نوع خوشه‌ای چند مرحله‌ای صورت گرفته است که به تفکیک مناطق سیزده گانه شهرداری و نواحی به عنوان زیر خوشه‌ها انجام شده است. با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران ۴۰۰ نمونه تعیین و برای اندازه‌گیری میزان احساس امنیت اجتماعی از پرسشنامه‌ای با ۲۹ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شده است.

¹ Reliability

² Alpha chronbach

جدول ۱- سنجش پایایی شاخص‌های مورد مطالعه

ردیف	شاخص	تعداد گویه	مقدار آلفا
۱	احساس امنیت	۱۵	۰/۸۲
۲	عملکرد پلیس	۱۰	۰/۹۲
۳	عملکرد رسانه	۴	۰/۷۶

درصد متوسط، ۱۵ درصد زیاد و ۱۸ درصد در حد بسیار زیاد بوده است.

* انتظار از جدیت نیروی انتظامی (پلیس) در بین پاسخگویان ۴ درصد بسیار کم، ۱۳ درصد کم، ۲۴ درصد متوسط، ۳۶ درصد زیاد و ۲۳ درصد بسیار زیاد بوده است.

* پراکنش جغرافیایی بیشترین میزان احساس ناامنی در مناطق پنجگانه شهر مشهد، به ترتیب مربوط به مناطق ۵، ۴، ۶، ۳ و ۷ بوده است. با توجه به پراکندگی نمره‌های احساس امنیت در مناطق ۱۳ گانه شهر، مناطق از نظر برخورداری از احساس امنیت رتبه بندی شده و به سه گروه مناطق امن، تاحدودی امن و مناطق نا امن طبقه بندی گردیدند. (جدول ۲ و نقشه ۱)

برای اعتبار^۱ گویه‌های به کار گرفته شده در سنجش احساس امنیت، از اعتبار صوری استفاده شد و به منظور توصیف و تحلیل داده‌ها، از نرم افزار SPSS و از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس، تفاوت میانگین‌ها (t.test) و رگرسیون چند متغیره استفاده شد.

یافته‌های توصیفی

* در کل از ۴۰۰ نفر نمونه این پژوهش، ۲۳۵ نفر (معادل ۵۹ درصد) دارای احساس امنیت کم، ۹۷ نفر (معادل ۲۴ درصد) در سطح متوسط و ۶۸ نفر (معادل ۱۷ درصد) دارای احساس امنیت بالا بوده‌اند.

* منبع کسب خبر جرم و جنایت پاسخگویان به ترتیب اولویت تلویزیون و رادیو، دوستان و همسایه‌ها، روزنامه و مجلات هفتگی، ماهواره و سایت‌های اینترنتی بوده است. میزان تأثیر اخبار حوادث و جرایم را در رسانه‌ها ۴/۶ درصد پاسخگویان بسیار کم، ۸/۴ درصد کم، ۲۵/۷ درصد متوسط، ۴۲/۴ درصد زیاد و ۱۸/۶ درصد بسیار زیاد بیان کرده‌اند.

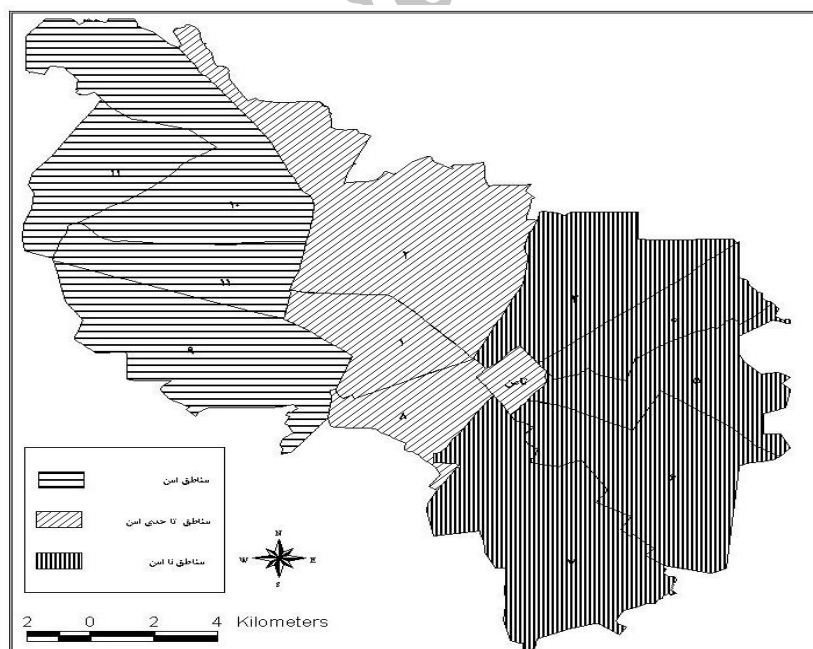
* انتظار از عملکرد نیروی انتظامی (پلیس) در بین پاسخگویان ۷ درصد بسیار کم، ۲۱ درصد کم، ۳۹

^۱ Validity

جدول ۲- طبقه بندی مناطق سیزده گانه شهر مشهد از لحاظ میزان احساس امنیت شهروندان

رتبه	میانگین احساس امنیت	مناطق	گروه
۱	۴۸/۷	۱۲	مناطق امن
۲	۴۲/۵	۱۱	
۳	۴۱/۳	۹	
۴	۴۰/۲	۱۰	
۵	۳۹/۲	۲	مناطق تا حدی امن
۶	۳۸/۵	۸	
۷	۳۷/۱	۱	
۸	۳۶/۷	ثامن	
۹	۳۲/۴	۷	مناطق نا امن
۱۰	۲۶/۷	۳	
۱۱	۲۵/۳	۶	
۱۲	۲۴/۲	۴	
۱۳	۲۱/۸	۵	

مآخذ: یافته های تحقیق

نقشه ۱- طبقه بندی مناطق سیزده گانه شهر مشهد از نظر احساس امنیت

توصیف سایر متغیرها، برای خلاصه شدن مطالب در جداول همراه با آمار استنباطی آورده شده است.

یافته‌های استنباطی

جدول ۳- آزمون تفاوت میانگین‌ها بین احساس امنیت و جنسیت

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	سطح معناداری
زن	۲۳۰	۲۹/۴۵	۸/۳۱۸	-۱/۸۰	۰/۰۵
مرد	۱۷۰	۳۲/۱۷	۸/۹۸۹		

افرادی که سطح تحصیلات بالاتری دارند، از جرم و جنایت هراس بیشتری دارند. لذا هرچه میزان تحصیلات بالا رفته به همان میزان احساس امنیت هم بالا رفته است.

جدول ۵- آزمون تفاوت میانگین‌ها بین احساس

امنیت و وضعیت تأهل

وضعیت تأهل	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	سطح معناداری
متاهل	۱۳۱	۳۲/۱۴	۸/۶۸		
مجرد	۲۶۴	۳۰/۳۳	۸/۳۶	-۱/۹۹	۰/۰۴۵

جدول فوق نمره احساس امنیت اجتماعی را بر اساس وضعیت تأهل نشان می‌دهد. با توجه به مقدار T و p تفاوت معناداری بین وضعیت تأهل و میزان احساس امنیت اجتماعی وجود دارد. بر اساس آمار توصیفی، افراد متأهل دارای احساس امنیت بیشتری نسبت به افراد مجرد هستند.

همچنین، بر اساس آزمون آماره کای اسکوئر^۲ مقدار آماره و سطح معناداری به قرار زیر است که رابطه معناداری را بین متغیرها نشان می‌دهد:
 Pearson Chi-Square = 72.34 sig = .00
 Phi and cramers'v = .125 sig = .02
 Lamda = .125 sig = .02

جدول فوق احساس امنیت اجتماعی را بر اساس جنسیت نشان می‌دهد. با توجه به آزمون تفاوت میانگین‌ها و سطح معناداری رابطه معنادار است؛ به طوری که میانگین نمره احساس امنیت اجتماعی مردان (۳۲/۱۷) بیشتر از زنان (۲۹/۴۵) است.

همچنین، بر اساس آزمون آماره کای اسکوئر^۱ مقدار آماره و سطح معناداری به قرار زیر است که رابطه معناداری را بین متغیرها نشان می‌دهد.
 Pearson Chi-Square = 87.52 sig = .000
 Phi and cramers'v = .321 sig = .000
 Lamda = .321 sig = .000

جدول ۴- آزمون همبستگی اسپیرمن بین

احساس امنیت و میزان تحصیلات

متغیر وابسته:	آزمون اسپیرمن
احساس امنیت	شدت
	رابطه
میزان تحصیلات	۰/۲۴
	۰/۰۰

بر اساس جدول فوق که آزمون رتبه ای اسپیرمن بین دو متغیر میزان تحصیلات و میزان احساس امنیت انجام گرفت، میزان شدت رابطه ۰/۲۴ و سطح معناداری ۰/۰۰، چون سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ است، رابطه معنادار خواهد بود. به طور کلی افرادی که سطح تحصیلات پایین تری دارند، نسبت به

² Pearson Chi-Square¹ Pearson Chi-Square

جدول فوق احساس امنیت اجتماعی را بر اساس میزان سن و میزان درآمد سرپرست خانوار نشان می‌دهد. با توجه به ضریب همبستگی و سطح معناداری بین این دو متغیر از لحاظ آماری رابطه معنادار نیست.

جدول ۶- آزمون همبستگی پیرسون بین احساس امنیت و میزان سن، درآمد سرپرست خانوار

متغیر وابسته:	آزمون پیرسون	
احساس امنیت	شدت رابطه	سطح معناداری
سن افراد	۰/۰۹۰	۰/۰۷
میزان درآمد	-۰/۰۷۱	۰/۱۵۹

جدول ۷- آزمون تحلیل واریانس بین احساس امنیت و نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد	df	میانگین	F	سطح معناداری
شاغل	۱۲۳				
دانشجو	۱۱۷	۳	۸۹۸/۶	۱۳/۵۱	۰/۰۰۰
خانه دار	۱۲۰				
بیکار	۴۰				

جدول ۸- آزمون تحلیل واریانس بین احساس امنیت و وضعیت مسکن

وضعیت مسکن	تعداد	df	میانگین	F	سطح معناداری
ملکی	۱۱۲				
رهنی	۱۳۶	۲	۵۹/۹۴	۰/۸۲۳	۰/۴۴
اجاره‌ای	۱۵۲				

جدول فوق نمره احساس امنیت را بر اساس وضعیت مسکن نشان می‌دهد. با توجه به مقدار F و p تفاوت معناداری بین نوع فعالیت و میزان احساس امنیت وجود دارد. بر اساس آمار توصیفی افراد شاغل و دانشجو به دلیل رفت و آمد در محیط های امنتر و سر و کار داشتن با افرادی همسنگ خودشان و به دلیل اینکه بیشتر وقتشان در محیط های کاری و فرهنگی سپری شده و بقیه اوقات فراغشان را در منزل می‌گذرانند، لذا دارای احساس امنیت بیشتری از بقیه افراد هستند.

همچنین، بر اساس آزمون آماره کای اسکوئر^۱ مقدار آماره و سطح معناداری به قرار زیر است که رابطه معناداری را بین متغیرها نشان می‌دهد:

نشان دهنده عدم رابطه معنادار بین متغیرهاست:

Pearson Chi-Square = 41.22 sig = .067
 Phi and cramers'v = .212 sig = .123
 Lamda = .212 sig = .123

جدول فوق نمره احساس امنیت اجتماعی را بر اساس نوع فعالیت نشان می‌دهد. با توجه به مقدار F و p تفاوت معناداری بین نوع فعالیت و میزان احساس امنیت وجود دارد. بر اساس آمار توصیفی افراد شاغل و دانشجو به دلیل رفت و آمد در محیط های امنتر و سر و کار داشتن با افرادی همسنگ خودشان و به دلیل اینکه بیشتر وقتشان در محیط های کاری و فرهنگی سپری شده و بقیه اوقات فراغشان را در منزل می‌گذرانند، لذا دارای احساس امنیت بیشتری از بقیه افراد هستند.

همچنین، بر اساس آزمون آماره کای اسکوئر^۱ مقدار آماره و سطح معناداری به قرار زیر است که رابطه معناداری را بین متغیرها نشان می‌دهد:

Pearson Chi-Square = 64.23 sig = .002
 Phi and cramers'v = .647 sig = .000
 Lamda = .647 sig = .000

² Pearson Chi-Square

¹ Pearson Chi-Square

جدول ۹- عناصر اصلی تحلیل چند متغیره به روش گام به گام برای پیش بینی متغیر وابسته (احساس امنیت)

مرحله	متغیرهای وارد شده	R	R2	R2 اصلاح شده
۱	میزان تحصیلات	۰/۶۰۳	۰/۳۶۳	۰/۳۶۲
۲	نوع فعالیت	۰/۶۹۴	۰/۴۸۱	۰/۴۸۰
۳	میزان سن	۰/۷۴۶	۰/۵۵۶	۰/۵۵۴
۴	عملکرد رسانه	۰/۷۵۶	۰/۵۷۱	۰/۵۶۹
۵	عملکرد پلیس	۰/۷۶۰	۰/۵۷۸	۰/۵۷۵

توجه با اینکه ۵۷ درصد از واریانس متغیر احساس امنیت به وسیله متغیرها تبیین شده و ۴۳ درصد ($R^2 = ۴۳ - ۱$) از واریانس متغیر وابسته تبیین نشده؛ درکل متغیرها دارای قدرت تبیین متوسطی بوده‌اند. سایر شاخص‌های آماری برای متغیرهای درون معادله، مانند Beta برای نمره‌های استاندارد شده و نیز آزمون T را می‌توان در جدول ۸ ملاحظه کرد.

بررسی نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که معادله پیش بینی رگرسیونی ما دارای پنج مرحله است. بر اساس نتایج، ضریب همبستگی چند متغیره ما در مرحله ۵ نشان می‌دهد که در مجموع متغیرهای میزان تحصیلات، نوع فعالیت، میزان سن، عملکرد رسانه و عملکرد پلیس توانسته‌اند ۵۷ درصد از واریانس متغیر وابسته (احساس امنیت) را پیش بینی نمایند. با

جدول ۱۰- عناصر اصلی تحلیل چند متغیره به روش گام به گام برای پیش بینی متغیر وابسته (احساس امنیت)

نام متغیر	B	Beta	T	Sig.T
میزان تحصیلات	۱۳/۸۶	۰/۶۰۳	۲۰/۹۱	۰/۰۰۰
نوع فعالیت	۱۴/۴۳	۰/۳۷۴	۱۳/۱۹	۰/۰۰۰
میزان سن	۱۰/۸۲	۰/۲۸۸	۱۱/۳۷	۰/۰۰۰
عملکرد رسانه	۱/۳۵	۰/۱۲۷	۵/۱۷	۰/۰۰۰
عملکرد پلیس	۰/۴۸	۰/۰۸۷	۳/۵	۰/۰۰۰

رسانه) ۱/۳۵ واحد به متغیر میزان احساس امنیت افزوده می‌شود. معنادار بودن رابطه فوق را $T = ۵/۲۷$ و سطح معناداری $\text{sig} = ۰/۰۰۰$ نشان می‌دهد. بنابراین فرضیه مربوط به عملکرد رسانه و احساس امنیت با فاصله اطمینان $P < ۰/۰۵$ تأیید می‌شود. و همچنین با توجه به همبستگی قوی ($R = ۰/۷۶۰$) بین احساس امنیت و عملکرد پلیس وجود دارد.

بر اساس نتایج حاصله، همبستگی قوی ($۰/۷۵۶$) بین احساس امنیت و عملکرد رسانه وجود دارد. مقدار $R^2 = ۰/۵۷۱$ نشان می‌دهد که متغیر مستقل $۰/۵۷۱$ از واریانس متغیر وابسته را در جمعیت نمونه تبیین می‌کند. ضریب $\text{Beta} = ۰/۱۲۷$ جهت مثبت و رابطه مستقیم دو متغیر را نشان می‌دهد. ضریب $B = ۱/۳۵$ حاکی از این است که به ازای یک واحد افزایش در متغیر مستقل (عملکرد

رسانه، ۱/۳۵ نمره به نمره احساس امنیت افزوده می‌شود، و به ازای افزایش یک نمره به متغیر عملکرد پلیس، ۰/۴۸ به نمره احساس امنیت افزوده می‌شود.

نتیجه گیری

آنچه به عنوان نتایج این مقاله می‌توان بر آن تأکید کرد، در موارد زیر قابل ارائه است:

از مباحث مطرح شده و تجزیه و تحلیل داده‌ها با SPSS و مطالعات میدانی انجام شده در این پژوهش، چنین بر می‌آید که: ۵۹ درصد دارای احساس امنیت کم، ۲۴ درصد در سطح متوسط و ۱۷ درصد دارای احساس امنیت بالا بوده‌اند.

نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که هر چه از مناطق شرقی به سمت غرب و شمال شهر مشهد پیش برویم، از احساس نا امنی شهروندان کاسته می‌شود؛ به طوری که شهروندان مناطق حاشیه شرقی شهر (مناطق ۷، ۳، ۶، ۴ و ۵) از احساس نا امنی بالایی برخوردارند و شهروندان مناطق ۱ و ۲ دارای احساس امنیتی در حد متوسطی هستند و شهروندان مناطق غربی و شمالی احساس نا امنی کمتری نسبت به سایر مناطق شهر دارند.

افراد شاغل و دانشجو از احساس امنیت بالاتری نسبت به سایر افراد برخوردار بوده‌اند و هرچه میزان تحصیلات بالا رفته، به همان میزان احساس امنیت هم بالا رفته است.

همچنین، نتایج حاصل از آزمون دو فرضیه اصلی تحقیق نشان داد که همبستگی قوی و رابطه مثبت و مستقیمی بین احساس امنیت شهروندان و عملکرد رسانه و همچنین، همبستگی قوی و رابطه مثبت و مستقیمی بین احساس امنیت شهروندان و عملکرد پلیس وجود دارد. تأیید این دو فرضیه، با نتایج

مقدار $R^2 = 0/578$ نشان می‌دهد که متغیر مستقل $0/578$ از واریانس متغیر وابسته را در جمعیت نمونه تبیین می‌کند. ضریب $Beta = 0/087$ جهت مثبت و رابطه مستقیم دو متغیر را نشان می‌دهد. ضریب $B = 0/48$ حاکی از این است که به ازای یک واحد افزایش در متغیر مستقل (عملکرد پلیس) $0/48$ واحد به متغیر میزان احساس امنیت افزوده می‌شود. معنادار بودن رابطه فوق را $T = 5/17$ و سطح معناداری $sig = 0/000$ نشان می‌دهد.

بنابراین، فرضیه مربوط به عملکرد پلیس و احساس امنیت با فاصله اطمینان $P < 0/05$ تأیید می‌شود. و همچنین، با توجه به همبستگی قوی $(R = 0/760)$ بین احساس امنیت و عملکرد پلیس رابطه معناداری وجود دارد. مقدار $R^2 = 0/578$ نشان می‌دهد که متغیر مستقل $0/578$ از واریانس متغیر وابسته را در جمعیت نمونه تبیین می‌کند. ضریب $Beta = 0/087$ جهت مثبت و رابطه مستقیم دو متغیر را نشان می‌دهد. ضریب $B = 0/48$ حاکی از این است که به ازای یک واحد افزایش در متغیر مستقل (عملکرد پلیس) $0/48$ واحد به متغیر میزان احساس امنیت افزوده می‌شود. معنادار بودن رابطه فوق را $T = 5/17$ و سطح معناداری $sig = 0/000$ نشان می‌دهد. بنابراین، فرضیه مربوط به عملکرد پلیس و احساس امنیت با فاصله اطمینان $P < 0/05$ تأیید می‌شود.

به طور کلی، ضرایب B نشان می‌دهد که در مرحله نخست، به ازای افزایش یک نمره به متغیر میزان تحصیلات $13/86$ نمره به میزان احساس امنیت افزوده می‌شود و در مرحله دوم، به ازای افزایش یک نمره به متغیر نوع فعالیت، $14/43$ نمره به میزان احساس امنیت افزوده می‌شود و الی آخر تا مرحله چهارم که به ازای افزایش یک نمره به متغیر عملکرد

تحقیقات بیات (۱۳۸۸)، تاجران (۱۳۸۹)، ربانی و همکاران (۱۳۸۹)، شایگان (۱۳۸۹) همسو بوده، از چارچوب نظری تحقیق حمایت می‌کند، لذا با عملکرد صحیح رسانه، احساس امنیت شهروندان افزایش خواهد یافت و نشان می‌دهد که انتظار شهروندان از عملکرد پلیس بالاست و هر چه به انتظار شهروندان پاسخ مثبت‌تری داده شود، به همان میزان شهروندان شهر مشهد احساس امنیت بیشتری خواهند داشت.

پیشنهادها

با توجه به نتایج به دست آمده از بحث احساس امنیت در شهر مورد نظر، پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

– ایجاد سرمایه اجتماعی در بین ساکنان یک شهر، محله و ... : سرمایه اجتماعی که ترکیبی از مؤلفه‌های داشتن روابط و کسب آگاهی از یکدیگر، اعتماد و مشارکت نسبت به هم‌شهری، هم‌محله‌ای و همسایه است، باعث می‌شود که ساکنان یک محل با داشتن و پشتوانه چنین سرمایه‌ای، احساس امنیت خاطر بیشتری نسبت به یکدیگر داشته باشند.

– رسانه‌های جمعی در پرداختن به اخبار حوادث و اتفاقات از گرایش‌های فردی و گروهی پرهیزند و بر منافع جمعی تأکید کنند و احساس امنیت عمومی مورد توجه قرار گیرد.

– سازمان پلیس ضمن اعمال اقتدارگرایانه در برخورد با ناامنی‌ها در سطح جامعه، رویکرد جامعه‌محوری را همراه با وجهه رحمت و عطف‌ت را که خود موجب اعتماد مردم به پلیس و احساس امنیت مردم می‌شود را توسعه دهد.

– توسعه نظارت و مراقبت الکترونیکی در نقاط

حاشیه‌ای و جرم‌خیز شهر.

– افزایش گشت‌های پیاده و سواره پلیس که همواره احساس امنیت را در جامعه توسعه می‌دهد و در این زمینه مناطق حاشیه‌ای و پیرامونی شهر و روستاهای الحاق شده در شهر نسبت به سایر مناطق بیشتر مد نظر قرار گیرند.

– رسانه‌ها از اعلام برخی ناامنی‌ها در گوشه و کنار شهرها در سطوح ملی خودداری کنند، زیرا این خود احساس ناامنی و نگرانی را افزایش خواهد داد.

– ایجاد امکانات و خدمات بهداشتی، درمانی، خدماتی، اشتغال و ... در مناطق فقیرنشین شهر؛ تا اینکه شهروندان از کیفیت زندگی خویش احساس رضایت کنند، زیرا بی‌عدالتی در امکانات و خدمات در مناطق مختلف شهر خود باعث نارضایتی شهروندان از سیستم مدیریت شهری خواهد شد و تبعات آن افزایش جرم و پیامدهای آن ناامنی و احساس ناامنی خواهد بود.

– از دیگر زمینه‌های ناامنی در مناطق حاشیه‌ای و مرکز شهرها، بافت‌های فرسوده و مخروبه است، به همین جهت، شهرداری با مدیریت صحیح و اعمال روش‌های بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده می‌تواند زمینه جرم و جنایت در این فضاها را کاهش داده، به ارتقا احساس امنیت شهروندان کمک نمایند.

منابع

۱. آقائی، زهرا. (۱۳۸۶). بررسی تاثیر رسانه‌های جمعی بر احساس امنیت اجتماعی: مطالعه موردی شهر اصفهان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علوم اجتماعی. دانشگاه اصفهان.
۲. اسمعیلی، عطا. (۱۳۸۵). بررسی میزان احساس

۱۳. عظیمی هاشمی، مژگان. (۱۳۸۴). «تحلیل مقایسه‌ای احساس امنیت اجتماعی - اقتصادی مردم مشهد و کشور»، *مجله فرهنگ خراسان*، سال پنجم، ش ۱۲.

۱۴. فرجیها، محمد. (۱۳۸۵). «بازتاب رسانه ای جرم»، *فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، سال ششم، ش ۲۲.

۱۵. کوئن، بروس. (۱۳۷۲). *مبانی جامعه شناسی*، ترجمه غلامعباس توسلی و رضا فاضل، تهران: سمت.

۱۶. گیدنز، آنتونی. (۱۳۷۸). *تجدد و تشخیص، جامعه و هویت شخصی در عصر جدید*، ترجمه ناصر موفقیان، تهران: نشر نی.

۱۷. گروسی، سعیده و همکاران. (۱۳۸۵). «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت، مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد جیرفت»، *فصلنامه دانش/انتظامی*، سال نهم، شماره دوم.

۱۸. مک کوئیل، دنیس. (۱۳۸۲). *درآمدی بر نظریه ارتباطات جمعی*، ترجمه پرویز اجلالی، تهران: انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.

19. Adu-Mireku, Samuel. (2002). Fear of Crime Among Residents of Three Communities in Accra, Ghana, *International Journal of Comparative Sociology*. IJCS 43(2):153-168.

20. Bedenbaugh, Cheryl. (2003). Measuring Fear of Crime On Campus: A Study of an Urban University; A Thesis Submitted to the Graduate Faculty of the Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in The Department of Sociology ,B.S., University of Louisiana at Lafayette, 1992,

21. Ferguson, Kritstin M. & Chales H. Mindel.(2007). Modeling Fear of Crime in

امنیت اجتماعی زنان شهر مشهد و عوامل مؤثر بر آن، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته پژوهشگری، دانشگاه فردوسی مشهد.

۳. افتخاری، اصغر. (۱۳۸۱). *ساختار و تأویل امنیت، فصلنامه مطالعات راهبردی*، سال پنجم، ش ۱.

۴. بیات، بهرام. (۱۳۸۸). «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی با تأکید بر رسانه های جمعی، عملکرد پلیس و بروز جرایم»، *فصلنامه انتظام اجتماعی*، سال اول، شماره اول.

۵. تاجران، عزیزاله و کلالی، حسن. (۱۳۸۸). *بررسی عملکرد پلیس بر احساس امنیت شهروندان تهرانی*، *فصلنامه مدیریت انتظامی*، سال چهارم، ش ۴.

۶. دهخدا، علی اکبر. (۱۳۷۷). *فرهنگ دهخدا*، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

۷. ربانی، رسول و همکاران. (۱۳۸۹). «تأثیر رسانه‌های جمعی بر احساس نا امنی زنان»، *فصلنامه پژوهش های ارتباطی*، سال هفدهم، ش ۴.

۸. ساروخانی، باقر و شراره مهدیزاده. (۱۳۸۴). «تلویزیون، مخاطب و نگرش»، *مجله جامعه شناسی ایران*، انتشارات آگاه، دوره ششم، ش ۴.

۹. ساروخانی، باقر و منیژه نویدنیا. (۱۳۸۵). «بررسی امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت؛ در تهران»، *مجله اینترنتی فصل نو*، سال دوم.

۱۰. شایگان، فریبا. (۱۳۸۹)، «رسانه و آموزش جرم»، *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*، ش ۳.

۱۱. شریعتی، سعید. (۱۳۸۴). *بررسی احساس امنیت عمومی در استان خراسان، پژوهشکده اقبال، جهاد دانشگاهی مشهد*.

۱۲. طاهری، زهرا. (۱۳۸۸). *بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان اصفهانی*، رساله کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، به راهنمایی دکتر رسول ربانی، دانشگاه اصفهان.

Dallas Neighborhoods: A Test of Social Capital Theory, *Crime & Delinquency*, Volume 53, Number 2, 322-349.

22. Hale, C. (1996). Fear of crime: a review of the literature, *International Review of Victimology*, 4, 79-150.

23. McCrea, Rod. Shyy, Tung-kai . John, Western and Robert J. Stimson .(2005). Fear of Crime in Brisbane: Social and neighbourhood factors in perspective, *Jornal of Sociology*, 2005 The Australian Sociology Association, Volume, 41(1):7-27.

24. Renauer, Brian.C. (2007). Reducing Fear of Crime: Citizen, Police, or Government Responsibility?, *The Journal of Police Quarterly*, Volume 10; Number 1, 41-62, © 2007; Sage Publications, <http://pqx.sagepub.com>

Archive of SID